

СТУДЕНТСКО ТВОРЧЕСТВО ПРИ РАБОТА С АВТЕНТИЧНИ ТЕКСТОВЕ НА ЧУЖД ЕЗИК И ОТ ЧУЖДА КУЛТУРА

Елена Савова, София

Im vorliegenden Artikel wird auf einige Argumente für den produktiven Umgang mit literarischen Texten im Unterricht für Deutsch als Fremdsprache eingegangen. Den Akzent legen wir jedoch auf konkrete Textproben – Beispiele studentischer Schreibproduktion, die im Deutschunterricht, als Reaktion auf zwei Werke der deutschsprachigen Lyrik, entstanden sind.

В теоретичните и в практически насочените разработки, посветени на общуването с автентични художествени текстове на немски като чужд език, често се препоръчва творческо писане. То представлява реакция по повод прочетен текст на чуждия език и се характеризира с термини като *креативни методи* (Крум 2001: 946), *експериментално писане и разбиране* (Пифо, Хойсерман 1996: 380ff), *продуктивна рецепция* (Голнер 1999: 289), *продуктивно общуване с текстовете* (Крум 2001: 951). Тези препоръки са обосновани с преподавателския опит на авторите или с теоретични концепции от педагогическата психология и методиките на обучението по литература и на обучението по чужд език. В тяхна подкрепа се изтъкват аргументи, като:

- Създаването на „поетически“ текст дава възможност да се задоволи потребността на човека от „игра“, от разгръщане на фантазията, от експериментирание и самоизразяване (Круше, Крехел 1984: 74ff, Мумерт 1984: 38–39).

- Експерименталните и игровите дейности са в съзвучие с творческия и емоционалния характер на общуването с литературната творба (Голнер 1999: 289).

- Чрез експериментирание, фантазиране, игра и творчество се отприщват емоции, които влияят благоприятно на процесите на разбиране и учене (Мумерт 1984: 38, Крум 2001: 951ff).

- Експерименталният и игровият подход към пораждането на реч от дистанцията на „чуждоезиковостта“ правят по-лесно поемането на риск, който съществува при реализирането на всеки вид речева и литературна комуникация – на роден и на чужд език (Круше, Крехел 1984: 74 ff).

- Поради експерименталния си и поетическия си характер творбите на учещите носят смисъл, дори и ако не са създадени изцяло по правилата за речева продукция на чуждия език. Те могат обаче да се използват от преподаватели и обучавани и като възможност за по-задълбочен анализ и вникване в тези правила (Крехел, Круше 1984: 74 ff).

- Задачите за творческо писане провокират активно, продуктивно и самостоятелно общуване с художествените произведения. Това общуване може

да се изразява както в идентификация или проекция на собствени чувства и преживявания, така и в дистанциране от позицията на „другата“ личност и на чуждата култура (Пифо, Хойсерман 1996: 381, Крум 2001: 951).

- Създадените експериментални текстове сами по себе си представляват вид осъществена на чуждия език комуникация върху прочетеното произведение, негова „конкретна интерпретация“ (вж. Крум 2001: 951).

- При това е възможно обучаваните да са използвали текстовия модел и езиковите средства от оригиналното произведение, като са вложили в тях „свои“ конотации и гледни точки, възникнали в процеса на общуването с литературната творба.

- Възможностите за съпоставка и публикуване на творбите на обучаваните ги подтикват към рефлексия върху собствената им продукция на чуждия език.

- Други.

Без да се опитваме да изразим категорична позиция по тези аргументи, с настоящата публикация си поставяме за основна цел да покажем образци от творчество, създадено в отговор на препоръките за креативно писане в часовете по чужд език. Автори на текстовете са студенти от I курс в програма „Приложна лингвистика“ на Нов български университет. Студентските творби са възникнали като реакция на две стихотворения – от Херман Хесе и от Бертолт Брехт, препоръчвани от Пифо и Хойсерман като импулс за експериментално писане в часовете по чужд език (Пифо, Хойсерман 1996: 384–386, 389). Трябва да се подчертае, че такова писане винаги се включва в урочна единица, организирана в няколко етапа. Това са обикновено подготвителен етап, етап на общуване с художествения текст и етап след четенето, който съдържа рефлексия и „апликация“ (разширяване на реконструирания в текста значения и тяхното прилагане в други контексти и ситуации – вж. Мумерт 1984: 43, Пифо, Хойсерман 1996: 383). Създаването на експериментални текстове се включва обикновено в последната фаза (Пифо, Хойсерман 1996: 383).

Разбира се, творческото писане не се ограничава единствено с алтернативни и непременно стихотворни текстове, каквито са цитираните в конкретния случай (за друг вид задачи вж. напр. Мумерт 1984: 44, Хойсерман, Пифо 1996: 381ff, примери в областта на прозата дават отново Хойсерман, Пифо 1996: 387).

Като начало ще публикуваме оригиналните поетически творби на Хесе и на Брехт:

Hermann Hesse

Im Nebel

Seltsam, im Nebel zu wandern!
Einsam ist jeder Busch und Stein,
Kein Baum sieht den andern
jeder ist allein.
Voll von Freunden war mir die Welt,
Als noch mein Leben licht war;
Nun, da der Nebel fällt,
Ist keiner mehr sichtbar.
Wahrlich, keiner ist weise,
Der nicht das Dunkel kennt,
Das unentrinnbar und leise
Von allen ihn trennt.
Seltsam, im Nebel zu wandern!
Leben ist Einsamsein.
Kein Mensch kennt den andern,
Jeder ist allein.

Bertolt Brecht

Vergnügungen

Der erste Blick aus dem Fenster
am Morgen
Das wiedergefundene alte Buch
Begeisterte Gesichter
Schnee, der Wechsel der Jahreszeiten
Die Zeitung
Der Hund
Die Dialektik
Duschen, Schwimmen
Alte Musik
Bequeme Schuhe
Begreifen
Neue Musik
Schreiben, Pflanzen
Reisen
Singen
Freundlich sein.

А ето и студентските творби, които публикуваме, без те да са били подложени на редакция, корекции или друга намеса от страна на преподавателя:

Vergnügungen¹

Der erste Blick aus dem Fenster am Morgen,
Weißer Sonnenschein
Begeisterte Gesichter, Lustige Fröhlichkeit
Die Zeitung interessiert mich nicht
Der Hund und **die Dialektik** auch nicht
Duschen, Schwimmen – mache ich zuerst
Mit den Vögeln singen
Wenn mir danach ist.
Schreiben, Reisen, Spielen
Weiße Fröhlichkeit
Begeisterte Gesichter
Kann wirklich jeder glücklich sein?

Людмила Чешмеджиева

¹ Текстът с удебелен шрифт представлява дословни цитати от оригиналната творба на Брехт, с която студентката води своеобразен диалог.

Dunkelheit und Nebel
Jeder ist allein
Bis zum Morgengrauen
Bleibt die einsame Dunkelheit.

Людмила Чешмеджиева

Man fühlt die Kühle im Herzen
Die Bäume bewegen sich nicht
Tief in mir schlafen die Schmerzen
Sag, Nebel – wo ist das Licht?

Мила Ташева

(Un)Vergnügungen

Grauer Montag
Früh beginnt der Tag
Regen überall
Kopfschmerzen –
Pille im Wasser auflösen
Dichter Nebel – nicht nur draußen,
sondern auch in den Augen
Erinnerungen – die zum Weinen
bringen
Leeres Gefühl spüren
Gedanken

an Leute
an Aufgaben

Duschen
Dem Gesicht im Spiegel ausweichen
Kinderstimmen draußen
allein ... die Woche beginnt
noch ein schwerer Stein.

Die lachende Sonne,
Der Tee danach.
Der duftende Sommer,
und Regen danach.
So kann man ohne zu schlafen
danach.
So kann man probieren.
So ist die Zeit ohne Ende
So gibt es keine Abhängigkeit.

Христина Чичовска

Мила Ташева

Въпреки нашата висока оценка на цитираните студентски творби, считаме за възможни различия в мненията относно:

- стойността на такива текстове и учебната полза от тяхното създаване (вж. Крум 2001: 946);
- целесъобразността от такова „посегателство“ върху високохудожествени произведения.

От друга страна, допускаме, че подобни задачи се препоръчват и в рамките на обучението по други чужди езици и вече съществува конкретен опит с тях.

Тези въпроси бихме искали да останат открити за дискусия.

Наблюдаваните резултати от създаването на цитираните „стихотворения“, които впрочем са само част от поредица „творби“, възникнали в рамките на един учебен курс за работа с автентични текстове, са следните:

- удоволствие от работата с текстовете и удовлетворение от резултата от собствената писмена продукция;
- една от студентките продължи да пише стихове на чуждия език на други теми и извън учебния процес;
- студентските творби – своеобразни парафрази на стихотворенията или отговори, проекции на собствено светоусещане – свидетелстват за активно общуване с текстовете от чуждата култура. Това може да се използва като отправна точка за херменевтичен разговор върху произведението (вж. Умбрайт, цит. по Пифо, Хойсерман 1996: 386) или за по-задълбочен литературен анализ и въвеждане на литературоведска информация.

ЛИТЕРАТУРА

- Gollner, H. 1999:** Österreichische Literatur der Zweiten Republik. Materialien zur österreichischen Landeskunde für den Unterricht aus deutsch als Fremdsprache. Band 12: Literatur. Wien: Verlag für Jugend & Volk.
- Krumm, H.-J. 2001:** Textarbeit. G. Helbig, L. Götze, G. Henrici, H.-J. Krumm, hg. Deutsch als Fremdsprache. Ein internationales Handbuch. Berlin, New York: Walter de Gruyter.
- Krusche, D., R. Krechel 1984:** Anspiel. Konkrete Poesie im Unterricht Deutsch als Fremdsprache. Bonn: Inter Nationes. 5. Auflage 1991.
- Mummert, I. 1984:** Literatur macht Spaß – auch in der Fremdsprache – Überlegungen zu einem kommunikativen Umgang mit fremdsprachiger Literatur. Kristin Völker, hg. Literarische Texte in der Unterrichtspraxis. München: Goethe Institut.
- Häussermann, U., H. E. Piepho. 1996:** Aufgaben-Handbuch Deutsch als Fremdsprache. Abriß einer Aufgaben- und Übungstypologie. München: iudicium verlag.